

Přednáška Karla Straky o plánech československého odboje na ozbrojené vystoupení proti okupantům byla plná zajímavých informací, které nejsou v obecném povědomí

4.11.2023 - | Vojenský historický ústav Praha

Více než 15 zájemců přilákala přednáška historika Vojenského historického ústavu Praha PhDr. Karla Straky, Ph.D., ve které nastínil představy a plány československého odboje z let 1939–1943 na ozbrojené vystoupení proti okupantům v Protektorátu Čechy a Morava. Vysvětlil i nejrůznější vazby a vztahy mezi jednotlivými složkami jak u nás, tak v zahraničí. Jeho přednáška byla druhou z desetidílné série ČESKOSLOVENSKÝ ODBOJ ZA 2. SVĚTOVÉ VÁLKY.

Ozbrojené povstání tvořilo od počátku nacistické okupace českých zemí hlavní plánovaný způsob odstranění cizí nadvlády. Výchozí idea převratové akce vznikla nejdéle do května 1939. Její cíl spočíval ve „vyhnání německé armády a obsazení celého území bývalé ČSR“, jak zněla dobová formulace cíle povstání. Jako nositel a předpokládaný budoucí vykonavatel silového vystoupení proti okupantům od počátku figurovala Obrana národa (ON), největší organizace českého protinacistického odboje na domácí frontě.

ON se počala tvořit již od prvních dnů existence Protektorátu Čechy a Morava. Její základ zformovali bývalí gážísté (vojáci z povolání) zaniklé české části předokupační česko-slovenské branné moci. Do podzimu 1939 byla v zásadě dobudována organizační struktura ON, která dosáhla v dané době rozsahu podzemní armády.

Podle předpokladů platných do 1. září 1939 měla převratová akce vypuknout v závěrečné fázi očekávaného válečného konfliktu, a to v době vojenských porážek Velkoněmecké říše, které by sekundárně způsobily oslabení uvnitř nacistického režimu. V září 1939 se v prostředí zahraničního odboje uskutečnil pokus aktivizovat domácí odboj a vyvolat protinacistické povstání. Záhy se však ukázala objektivní nezralost celého záměru, který obnažil slabiny zamýšleného povstání.

Ze zmiňovaného pokusu o převrat byla vyvozena v intencích zahraničního odboje podstatná ponaučení. Získány byly nové zkušenosti. Přípravy převratové akce proto napříště obdržely koncepční charakter. V letech 1940–1943 se staly tématem soustavných jednání mezi zpravodajskými orgány československého Ministerstva národní obrany v Londýně a britskými úřady, především ústřední sabotážní organizací Special Operations Executive (SOE).

V letech 1942–1943 postupně vznikla trojice závazných koncepcí převratové akce. Spolupráce československého MNO se SOE se vyvíjela velmi nadějně a s dobrými perspektivami do poloviny roku 1942. Další vývoj ale rozhodujícím způsobem ovlivnily tragické následky atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, které mimo jiné dovršily zkázu domácích ucelených odbojových struktur. Od podzimu 1942 do léta 1943 vztahy mezi SOE a MNO dospěly do stavu trvalé krize. Nesoulad a posléze zmrazení spolupráce způsobila skutečnost, že československý odboj nemohl kvůli trvalé ztrátě rádiového spojení s okupovanou vlastí doložit skutečný stav domácí organizace, jak to vyžadovala SOE v zájmu dalšího rozvíjení převratové koncepce.

Další československo-britská spolupráce uvázla na mrtvém bodě kvůli nedostatku zpráv o situaci odboje ve vlasti a sporům v otázce, kdo vydá pokyn k povstání, zda domov či zahraniční ústředí. Londýnské vedení československého odboje se poté začalo obracet ve věci materiální, především zbraňové podpory pro povstání směrem k Sovětskému svazu a Spojeným státům americkým.

PhDr. Karel Straka, Ph.D.

Na další přednášku - tentokrát s názvem VE FRANCII ZA VLAST se můžete těšit 21. 11. od 18.00 v kinosále Armádního muzea Žižkov. Přednášet budou PhDr. Jiří Plachý, Ph.D.; Mgr. Tomáš Jakl a PhDr. Jiří Rajlich, Ph.D.

Vzhledem k omezenému počtu míst se registrujte:

<https://www.vhu.cz/prednaska-karla-straky-o-planech-ceskoslovenskeho-odboje-na-ozbrojene-vystoupeni-proti-okupantum-byla-plna-zajimavych-informaci-ktere-nejsou-v-obecnem-povedomi>